

Vänsterpress om Coronapandemin – slutet av juni 2020

Tidigare artikelsamlingar (senaste 2 månaderna): [Vänsterpress om Coronapandemin – början av maj 2020 \(nr 2\)](#), [Vänsterpress om Coronapandemin – mitten av maj 2020](#), [Vänsterpress om Coronapandemin – slutet av maj 2020](#), [Vänsterpress om Coronapandemin – början av juni 2020](#) och [Vänsterpress om Coronapandemin – mitten av juni 2020](#)

Se även: [Den kapitalistiska pandemin, coronaviruset och den ekonomiska krisen](#) av Eric Toussaint och [I dessa tider – Coronan, samhället och vi](#) av Maria Sundvall.

Martin Fahlgren 25/6 2020

Innehåll

eFOLKET	1
<i>Under coronapandemin ökar rasism, desinformation och konspirationsteorier</i>	1
Flamman	2
<i>Vi borde prata mindre om krishantering och mer om krigskommunism</i>	2
<i>Den kubanska modellen – så besegrar ett fattigt land en pandemi</i>	3
<i>En ny nivå av åldersdiskriminering</i>	7
Internationalen	8
<i>Privatiseringar och nedskärningar bakom de höga dödstalen i Sverige</i>	8
Offensiv	9
<i>Ett uppenbart misslyckande</i>	9
<i>Medborgarkommission vill granska coronakrisen underifrån</i>	10
<i>Utbrottet i Gällivare: Vägledning till vad som måste göras</i>	12
Proletären	13
<i>Oförskämt att hålla vårdpersonal på sträckbänken</i>	13
Revolution	14
<i>Pandemi, profit och läkemedelsindustri: hur kapitalismen drabbar folkhälsan</i>	14

eFOLKET

Under coronapandemin ökar rasism, desinformation och konspirationsteorier

Tommy Jansson

eFOLKET 25/6 2020

Det visar stiftelsen Expo i den nya rapporten *En tsunami av hat*. Expo har under våren följt hur krisen runt om i världen, inklusive i Sverige, har aktiverat rasism, desinformation och konspirationsteorier och hur högerextrema grupper försökt utnyttja det osäkra läget.

– Coronakrisen är inte bara en medicinsk och ekonomisk kris, det är också en kris för demokratin. Konspirationsteorier med rasistiska inslag har fått stor spridning, utsattheten för människor som uppfattas ha östasiatiskt utseende har ökat och svensksomalier som har avlidit av covid-19 hånas i högerextrema mediekanalet, säger Morgan Finnsjö, författare till rapporten.

Högerextrema och radikalnationalistiska partier i Europa – Sverigedemokraterna inräknade – har haft svårt att göra sig relevanta i denna situation. De är splittrade i sin syn på hanteringen av viruset och har förlorat på att väljarna i hög grad har samlats runt sittande regeringar.

Samtidigt har de fortsatt sprida hat och misstro med udden riktat mot minoriteter. Auktoritära regeringar har försökt utnyttja läget för att slå ner på mänskliga rättigheter.

FN:s generalsekreterare Antonio Guterres har beskrivit det som att pandemin släppt lös en “tsunami av hat och xenofobi, syndabocksletande och skrämselfpropaganda”.

– Efter att den akuta hanteringen av virusets spridning har lagt sig är risken stor för ökad misstro och otrygghet, särskilt med tanke på krisens sociala och ekonomiska effekter. Om antidemokratiska och rasistiska grupper lyckas exploatera oron är risken att den här situationen blir värre, säger Expos Daniel Poohl.¹

Flamman

Vi borde prata mindre om krishantering och mer om krigskommunism

Anna Herdy

Flamman 22/6 2020

Om ingenting drastiskt görs åt klimatkrisen och konsekvenserna av den kan vi få pandemier orsakade av virus som covid-19 ungefär var tredje år. Trots det pratas det lite om pandemins orsaker och mycket om Anders Tegnell i svensk debatt.

I Sverige är utgångspunkten för debatten att covid-19 är en sjukdom som plötsligt har dykt upp.

En del journalister har skrivit om virusets ursprung och drivkrafter, men det verkar som att frågan aldrig riktigt tar sig in i debatten. I stället diskuteras vilket sätt vi bäst tar oss an smittans verkningar. Vi dividerar om huruvida det är Tegnells sätt eller någon annans sätt som är bäst.

[I det senaste avsnittet av Karantänpodden](#) intervjuar undertecknad Andreas Malm, aktivist, författare och humanekolog.

Han kommer under sommaren ut med pamfletten *Corona, Climate, Chronic Emergency: War Communism in the Twenty-First Century*.

Andreas Malm menar att coronapandemin är ett symptom på den ekologiska krisen – inte en sjukdom som uppstått slumpmässigt.

Så länge skogsskövlingen fortsätter att tränga ut fladdermöss från sina naturliga miljöer så kommer de också leta sig närmare oss människor och på det viset smitta oss med virus som covid-19, något som enligt Malm kan återkomma så ofta som vart tredje år.

Så länge exploateringen av tropikerna intensifieras, när palmoljans, kaffets och chokoladens produktion expanderar och sedan exporteras till de rika länderna så kommer den här krisen att fortsätta.

Vi måste sluta att ta upp fossila bränslen – det vet alla. Oljebolag runt om i världen måste läggas ner. Produktionen måste styras om till att ta oss ut ur krisen istället för att föra oss längre in i den.

Det är naturligtvis inte helt lätt.

Och så länge diskussionen och politiken inte fokuserar på att angripa krisens orsaker så tyder allt på att vi kommer få fler pandemier av det här slaget just för att de ekologiska drivkrafterna bakom tillåts fortsätta.

Malm pekar på tre vägar framåt och avfärdar två av dem. Den första, socialdemokratisk reformism, går bort på grund av att den går för långsamt. Det är möjligen en sund strategi när tiden är på ens sida, men nu är den som bekant inte det.

¹ [Stiftelsen Expo presenterar slutsatserna i sin nya rapport ”En tsunami av hat”](#) (video på youtube). Rapporten kan laddas hem härifrån: <https://expo.se/fakta/resurser/en-tsunami-av-hat>

Den andra väg som Malm avfärdar är den som bygger på det anarkistiska arvet. Malms invändning är att det är staterna som måste genomföra de nödvändiga åtgärderna.

Det är svårt att genom sabotage och direkt aktion få Exxon Mobile att lägga ner. Åtgärderna måste mer omfattande än vad en direkt aktion kan tvinga fram.

Då återstår enligt Malm bara den ekologiska leninismen. Lenin och Luxemburg hade en idé om att krisen under första världskriget skulle vridas till en kris för kapitalismen som sådan. Kriget skulle vändas mot den kapitalistklass som startat det. Det är precis vad Andreas Malm menar måste göras nu: omvandla en akut ekologisk kris till politiska kriser för drivkrafterna bakom katastrofen. För att lyckas måste vi agera snabbt och genom stater göra ingrepp i marknader som utgör källor till problemen.

Malms förslag är drastiska och han beskriver dem själv som utopiska. Men gör vi inget nu så kan situationen innan pandemin känns som ett undantag, och inte det normala.

Debatten om viruset cirkulerar kring kollektivtrafikens risker, misslyckandet i äldreomsorgen, Stefan Löfvens ledarskap och hur många miljarder SAS ska få av Magdalena Andersson.

Det kanske inte är så konstigt.

Vi börjar ofta med det konkreta, det som går att göra något åt här och nu. Vilka rekommendationer för resor som ska gälla och vem som egentligen sjabblade bort krisberedskapen.

I andra hand kommer den ekonomiska krisen. Större och mer svårgripbara frågor som den om den ekonomiska doktrin som kan innebära att Magdalena Anderssons följer upp pandemin med en åtstramning som drabbar välfärden och arbetarklassen hårdast.

Sist kommer alltid klimatfrågan. Så kan vi inte fortsätta. Malms tes om krigskommunism är definitivt värd att utforska.

Den kubanska modellen – så besestrar ett fattigt land en pandemi

Jonas Elvander

Flamman 23/6 2020

Trots brist på handtvål har Kuba hanterat coronaviruset bättre än nästan alla andra länder. Orsaken är landets unika sjukvårdssystem. De allt hårdare sanktionerna från USA riskerar dock att göra framgången om intet.

De länder som hittills har lyckats hantera coronaviruset bäst är Sydkorea, Nya Zeeland, Australien, Kuba och Vietnam. Förutom att tre av dem är önationer och tre är högt utvecklade länder sticker två ut på ett annat sätt: Kuba och Vietnam är inte rika. Trots det har man nästan lyckats utplåna viruset i båda länderna.

Av dessa har Vietnam den kanske mest spektakulära statistiken, med bara 329 fall av coronavirus hittills och inte ett enda dödsfall. Det i ett land med 95 miljoner invånare och en 1 444 kilometer lång gräns mot Kina. Kubas fall är dock om möjligt ännu intressantare då landet i princip är ekonomiskt isolerat och dessutom aktivt hjälper andra länder.

Söndagen den 7 juni rapporterade Kuba den åttonde dagen utan något corona-relaterat dödsfall. President Miguel Diaz-Canel förklarade i ett tal att pandemin är ”under kontroll” och meddelade att ett successivt lättande av restriktionerna som infördes i mars kommer att inledas. Totalt hade 2 205 fall av coronaviruset och 83 dödsfall registrerats i landet i början av juni. Av dem hade 1 862 tillfrisknat, vilket innebär att antalet aktiva fall bara var 244 i en befolkning på 11,2 miljoner. I jämförelse har Panama, vars befolkning är 4 miljoner, över 16 000 fall och minst 386 döda.

Det är knappast några nyheter att Kuba är särskilt framstående inom hälsa och sjukvård. Världshälsoorganisationen har beskrivit det som ”ett av världens mest effektiva och unika” system och FN:s tidigare generalsekreterare Ban Ki-moon har kallat det för ”en modell” för andra länder. Som vid andra typer av katastrofer, inte minst orkaner, har landet och dess system med obligatoriska evakueringar av svaga befolkningsgrupper visat sig överlägset nästan samtliga grannländer, inklusive världens rikaste land. Det har sina förklaringar.

Gratis allmän sjukvård är naturligtvis en grundläggande förutsättning för att kunna skydda befolkningen från en pandemi. Kuba har även det högsta antalet läkare per invånare i världen: 8,4 per tusen invånare enligt Världsbanken. Därtill kommer en hög medellivslängd på 79 år – strax under den i ledande nationer som Japan, Schweiz och Singapore – samt en av de lägsta barnadödligheterna i världen.

Det höga läkarantalet gör det möjligt att arbeta förebyggande på ett sätt som är otänkbart i många andra länder med i övrigt liknande förutsättningar. Zoltan Tiroler är ordförande i Svensk-kubanska föreningen, en partipolitiskt obunden vänskapsförening som arbetar för att främja solidaritet med önationen. Enligt honom är just denna förutsättning en viktig komponent i landets strategi.

– Kubas hälsovård bygger på förebyggande vård. Det gäller också för coronaviruset. Läkare, sjuksköterskor och medicinstuderande går runt till alla hushåll dagligen och frågar hur familjerna mår. Så snart smitta misstänks tas prover och de tas in till sjukhus, säger han till Flamman.

Kubas system har länge byggt på hembesök och lokalt förankrad vård, med ett nätverk av hundratals allmänkliniker som spänner över hela ön. Redan i januari antogs en plan för förebyggande och kontroll. Den innehöll utbildning av medicinsk personal, förberedelse av vård- och karantänlokaler och informering av befolkningen – inte minst dem aktiva i turistnäringen – om symptom och förebyggande åtgärder.

När de tre första fallen upptäcktes den 11 mars fanns därför redan ett system för spårning och isolering av kontakter på plats. Tiotusentals husläkare, sjuksköterskor och nästan 28 000 medicinstudenter skickades ut för att knacka dörr och undersöka om de boende hade symptom som feber eller hosta och utföra tester. Det gjorde att många tidiga fall upptäcktes innan de hann smitta andra.

Den 20 mars, när bara 21 fall hade bekräftats, förbjöd man all turism. Regler för hemarbete, isolering av riskgrupper, omplacering av arbetare till prioriterade sektorer samt nya regler för stärkt anställningstrygghet och social hjälp infördes också. När det visade sig att masker och social distansering inte räckte för att stoppa spridningen ställdes all offentlig trafik in. I stället sattes såväl statligt anställda som privata förare att skjutsa patienter och samhällsviktiga arbetare. För att minska trängseln i affärer infördes ett distributionssystem baserat på internet-handel.

Till detta kommer strikta säkerhets- och karantänregler. Ansiktsmasker är obligatoriska. Personer som misstänks vara smittade isoleras i offentliga karantänlokaler. Bryter man mot reglerna riskerar man böter och till och med fängelsestraff.

– Men ingen lämnas vind för våg. Alla är garanterade mat. I Kuba skulle man aldrig komma på tanken att vräka någon om de inte kan betala räkningar, säger Zoltan Tiroler.

Kubas höga läkarantal och effektiva hantering av viruset har till och med gjort det möjligt för landet att fortsätta skicka medicinsk hjälp till andra länder, mitt under en pågående pandemi på hemmaplan. De ”vita rockarnas brigader” har en lång tradition av att assistera under de värsta tänkbara hälsokriserna runtom i världen. De senaste sex decennierna har minst

400 000 sjukvårdare skickats för att arbeta i över 160 länder. Kubansk personal fanns i Pakistan efter den förödande jordbävningen 2005, de hjälpte till att hantera koleraepidemin i Haiti 2010 och de var på plats under ebola-utbrottet i Västafrika 2014, för att bara nämna några sentida uppdrag.

– Kuba har gett hälsovårdsbistånd sedan början av 1960-talet. Sedan 2005 är det i form av väl förberedda och välutbildade medicinska brigader som kan sättas in vid naturkatastrofer och epidemier. Dessa brigader, som för närvarande verkar i dussintals länder med tusentals läkare, gör Kuba populärt bland dem som får ta emot läkarnas tjänster, företrädesvis fattiga människor som tidigare inte haft tillgång till hälsovård, säger Zoltan Tiroler.

När coronaviruset började sprida sig över världen kom dock rop på hjälp från platser som annars inte brukar höra till kubanska läkares vanliga arbetsområden. I Kanada, som vanligen skryter med ett av världens mer generösa sjukvårdssystem, bad flera ursprungsbefolkningsstammar, så kallade First Nations, som drabbades särskilt hårt av viruset att den federala regeringen i Ottawa skulle skicka kubanska läkare till deras områden. Under de värsta veckorna i mars och april hälsades kubanska sjukvårdsteam som hjältar när de anlände till Italien och Spanien för att avlasta överarbetad lokal personal. Totalt har hjälp skickats till över 24 länder. Hälsoministern José Angel Miranda twittrade i slutet av mars att Kuba aldrig har skickat hjälp till så många länder på så kort tid och beskrev det som ”utan motstycke”.

För vissa är den här typen av ”medicinsk diplomati” provocerande. USA:s regering har föga förvånande försökt diskreditera programmet. Både president Donald Trump och utrikesminister Mike Pompeo har uppmanat världens länder att säga nej till kubansk hjälp med argumentet att personalen exploateras och att man bidrar till ”människohandel”. I själva verket väljer många kubanska läkare att arbeta utomlands eftersom de ofta tjänar mer pengar själva.

– Det stör USA som inlett en kampanj där man anklagar Kuba för att göra affärer och utnyttja läkarna som slavarbetare. Men kampanjen har inte haft någon större framgång och allt fler länder, också europeiska, har bett om kubanskt bistånd. USA svarar nu med att hota länder som tar emot sådant bistånd med sanktioner, säger Zoltan Tiroler.

En annan regering som inte är så välvilligt inställd till läkarna är Brasiliens. Där kastade president Jair Bolsonaro förra året ut den kubanska personal som fanns i landet, något som knappast har underlättat hanteringen av pandemin i det landet, som nu hör till de värst drabbade i världen.

Kubas medicinska expertis vilar även på en viktig inhemsk produktion av mediciner. Den farmaceutiska forskningen är välutvecklad och tre laboratorier för virustester finns på ön.

– Man har åtminstone tre olika mediciner som framgångsrikt används för att stärka kroppens immunförsvar mot covid-19, säger Zoltan Tiroler.

En av dessa är den inhemska Interferon alfa-2b, en 30 år gammal antiviral medicin som används över hela världen, inte minst i Wuhan, för att reducera antalet dödsfall. Det kanadensiska läkemedelsföretaget Betterlife håller nu på att utföra kliniska tester för att förbereda massproduktion av medicinen.

En annan faktor i Kubas framgång är den omfattande testningen. I början juni hade 18 825 tester utförts i landet. Det motsvarar en ratio på 25:1. I jämförelse har grannlandet Jamaica 16:1 och Dominikanska Republiken 3:1. I Tyskland, som har Europas mest omfattande testprogram, är siffran 10:1, i USA 5:1 och i Storbritannien 4:1. I Vietnam, ett annat socialistiskt styrt land som också lyckats väl med att skydda sin befolkning från viruset, är test-ration hela 100:1.

Den omfattande testningen har också gett resultat. Omkring 40 procent av positiva testresultat i Kuba har kommit från asymptomatiska fall. Testerna är dock dyra: 50 amerikanska dollar styck. Och om Kuba är en medicinsk stormakt är de ändå långt ifrån en ekonomisk sådan.

Landets framgångar framstår som än mer häpnadsväckande om man tar dess svaga ekonomi i beaktande. Den centralt planerade ekonomin gör det möjligt för staten att snabbt mobilisera och rikta resurserna dit de behövs. Men om resurserna inte finns är det inte mycket av en fördel längre. Till exempel gör den kroniska bostadsbristen att folk bor trångt, vilket gör det svårare att idka social distansering.

USA:s pågående blockad av landet utgör det främsta hindret. När den avgående presidenten Barack Obama började lätta på sanktionerna under sitt sista år vid makten såg det ut som att situationen skulle kunna börja förändras. Men sedan Trump valdes har sanktionerna åter förstärkts. Så sent som i oktober 2019 infördes nya regler som innebär att internationella företag och banker riskerar att stämmas om de gör affärer i landet. Även USA:s sanktioner mot Venezuela har drabbat Kuba, som är beroende av oljeimporten från grannlandet i söder. I september förra året fick Kuba bara 30 procent av sina vanliga oljeleveranser. President Miguel Díaz-Canel lät då införa regler för energisparande. Till exempel sänktes kvoterna för dieselanvändning på landsbygden drastiskt. I januari sänkte regeringen även gasransonerna sedan USA infört sanktioner mot det statliga energibolaget.

Detta har även skapat brister på andra varor. Redan före krisen var till exempel flera basala hygienartiklar, såsom tvål och tandkräm, svåra att få tag på eftersom de höga energipriserna på den öppna marknaden, med handelsminister Betsy Díaz ord, har tvingat regeringen att ”välja mellan att upprätthålla stabila matleveranser” och import av hygienartiklar. I en pandemi är det inte svårt att se de potentiellt dödliga konsekvenserna av en sådan situation. Enligt Zoltan Tiroler är det ett av målen med USA:s politik.

– Blockaden har bland annat hindrat Kuba från att köpa respiratorer från företag i Schweiz. Den har också hindrat transporten av donationer från Kina, säger han.

Hittills har inget USA gjort rätt på den kubanska modellen. När blockaden infördes av utrikesdepartementet 1960 var det med det uttryckliga målet att ”åstadkomma hungersnöd, desperation, och att regeringen störtas”. Kuba är dock ett av få länder i Latinamerika som i princip har utrotat hungersnöden enligt FN. I de statliga livsmedelsbutikerna, så kallade bodegas, säljs basala matvaror som bönor, ris, socker och olja till subventionerade, symboliska priser. Barn får tre kilo pulvermjölk till sju års ålder, vilket har utrotat undernäringen.

Den senaste tiden har dock priserna börjat gå upp på vissa matvaror, och svarta bönor, ett av de vanligaste livsmedlen, har varit slut hela året. Förra sommaren införde regeringen pris-kontroller på mat för att hålla nere inflationen. Det har visserligen gjort det möjligt för offentliganställda att fortsatt ha råd med mat, men kontrollerna riskerar också att göra att jordbruksproduktionen i den privata sektorn sjunker. Bönder som av ekonomiska skäl har tvingats använda oxar i stället för traktorer kan inte heller väntas producera tillräckligt för att täcka matbehovet.

USA:s sanktioner har också gjort att inkomsterna från den viktiga turistnäringen har sjunkit. Ett tecken på hur viktig turismen är för Kuba är det faktum att landet valde att fortsätta välkomna turister långt in i mars, efter att andra länder stängt gränserna. Något som sannolikt bidrog till att öka spridningen av viruset på ön.

Om Kubas framgång ska bli långvarig och permanent krävs att landet ges de ekonomiska förutsättningarna att klara sig. Om Trump får bestämma kommer det inte att ske. Men med tanke på coronavirusets härjningar i utvecklade länder med utsvulna välfärdssystem, och där

sjukvården snabbt blivit den viktigaste politiska frågan, är det möjligt att Kubas prioritering av befolkningens hälsa kan komma att ses i ett annat ljus framöver.

För Zoltan Tiroler är det uppenbart vilket system som är mest humant.

– Trots att det finns enorma materiella brister i Kuba når man betydligt bättre resultat än det rika och välutrustade USA. Det beror givetvis på att Kuba sätter människan främst, medan profiten sätts i främsta rummet i USA. Just nu läser jag om en man i Seattle som överlevt covid-19. Han har fått en sjukvårdsräkning på 1,1 miljon dollar. Sådant är totalt främmande för en kuban, där hälsovård är en rättighet. Det borde det vara för alla.

En ny nivå av åldersdiskriminering

Britta Ring

Flamman 25/6 2020

Används palliativ vård för att bli av med olönsamma gamlingar i vinststyrd äldreomsorg?

Hälften av alla som dött i covid-19 har bott på äldreboenden. I Stockholm dog majoriteten av dem på boenden – bara drygt var tionde dog på sjukhus. Samtidigt som det i slutet av maj fanns gott om tomma platser på geriatriska kliniker, som förgäves väntade på patienter (DN 31/5).

Överdödligheten för coronasjuka gamla på äldreboenden har väckt frågor. Det finns många orsaker att peka på. Många års underfinansiering, underbemanning och att äldreomsorgen glömdes bort när sjukhusen slogs inbördes om den alldeles otillräckliga skyddsutrustningen. Äldreomsorgen är ett ansvar för kommunerna medan sjukhusen ligger under regionerna. Därtill kommer att en stor andel av äldreomsorgen, i Stockholm den största andelen, drivs av privata aktiebolag med uppgift att generera högsta möjliga vinst.

Nyligen har det avslöjats i dagspressen och i SVT:s Agenda (24/5) att gamla som insjuknar i förmodad covid-19 på äldreboenden inte läkarundersöks utan direkt behandlas som döende och ges palliativ vård. Den välkände och respekterade geriatriskprofessorn Yngve Gustafson anklagar utan omsvep ansvariga omsorgsföretag och läkare för aktiv dödshjälp (DN 20/5). Gamla som insjuknat i vad man tror är covid-19 får palliativ vård med morfin i stället för livsuppehållande dropp. Detta sker utan läkarundersökning och utan att vare sig patient eller anhöriga informerats, trots att man inte ens vet om det faktiskt är covid-19 utan kanske någon helt annan, lätt behandlad sjukdomsorsak. De anklagade skyller på att de har följt Socialstyrelsens rekommendation att undvika onödiga läkarbesök på äldreboenden. Samtidigt läser vi om anhöriga som har räddat livet på sina gamla genom att tvinga igenom beslut om sjukhusvård. Statistiken visar att 80 procent av de coronasmittade som ges sjukhusvård (en stor majoritet äldre) överlever.

Inte underligt att frågan är laddad. Vad som här tycks pågå är medveten och godtycklig avlivning av gamla människor i en äldreomsorg som till stor del är privatiserad och vinststyrd. Där kan det vara frestande att göra sig av med olönsamma multisjuka gamlingar, kostnadsposter som står i vägen för personalnedskärningar och krav om högre vinst. En rationalisering för att öka effektiviteten i en vinststyrd verksamhet enligt reglerna på den kommersiella marknaden. Samtidigt kan det ge signaler om att gamla av humanitära skäl besparas en onödig och plågsam avslutning av sitt liv. Åldersdiskriminering i en ny och djupare dimension.

Blotta misstanken om att någonting sådant kan förekomma räcker för att undergräva förtroendet för äldreomsorgen.

Men Socialstyrelsen anklagar kritikerna för att skrämman de anhöriga och avfärdar alla misstankar om aktiv dödshjälp (DN 28/5): "När man använder ord som avlivning, dödsläger och dödshjälp är man långt utanför det som är acceptabelt i den här debatten". Detta när vi i stället har rätt att förvänta oss en grundlig undersökning av möjliga risker för att vårdkrävande gamla människors liv förkortas i en vinststyrd äldreomsorg.

Internationalen

Privatiseringar och nedskärningar bakom de höga dödstaten i Sverige

Anders Svensson

Internationalen 26/6 2020

Det är ingen tvekan om att Sverige drabbats hårdare av covid-19 än de andra nordiska länderna. Men det är väldigt olika från region till region. Även i de andra nordiska länderna är det också mycket kraftiga variationer i hur hårt covid-19 slagit mot befolkningen. Ingenstans i Norden har det dock varit lika allvarligt som i Stockholm med omnejd. Därefter följer Köpenhamnsområdet, Oslo, Göteborgsområdet och Helsingfors men alla ligger långt efter Stockholmsområdet när det gäller dödsfall. Det är uppenbart att nåt gått väldigt fel i Stockholm.

Samtidigt kan Sveriges strategi som gått ut på att skydda äldre men i så stor utsträckning som möjligt hålla samhället öppet inte lastas för skillnaderna. Skåne är ett av de områden i Norden som klarat sig bäst och det finns länder som totalstängt och klarat sig lika dåligt eller sämre än Sverige, exempel på detta är Belgien och Nederländerna. Vad som också är tydligt är att tätbebyggda områden med mycket människor i rörelse drabbats hårdare.

En anledning till att Sverige klarat sig sämre är sannolikt det faktum att vi fick in många fler smittade på kort tid än de andra nordiska länderna beroende på skidresor till Alperna under sportlovet. Sådana resor är mycket vanligare i Sverige än i de andra nordiska länderna.

En annan orsak är att Sverige till skillnad från de andra nordiska länderna totalt avreglerat och delvis privatiserat äldreomsorgen. Vinststyrning har blivit den vanliga metoden för att driva verksamheterna medan andra nordiska länder behållit vårdaspekter som det styrande för verksamheten. Det har lett till många tillfälligt anställda i Sverige, inga lager med material som kunde ha behövts osv. I motsats till exempelvis Finland har Sverige också avskaffat alla statliga beredskapslager och den tidigare existerande organiseringen för katastrofer. Detta som en del i en nyliberal omvandling av samhället till vinststyrning och profitmaximering. Dessutom har det lett till att de äldre som finns på äldreboenden i Sverige genomsnittligt är äldre och sjukare än i de andra nordiska länderna. Sverige hade med andra ord sämre förutsättningar att klara av en pandemi än grannländerna.

Med tanke på att den nyliberala politiken fått så allvarliga konsekvenser för Sverige är det skrämmande hur DN:s ledarsida som hela tiden hejat på denna samhällsförändring nu skyller allt på regeringen. De försöker skapa en opinion för en borgerlig regering som ju består av partier är precis lika stora anhängare av nyliberal politik som socialdemokraterna och miljöpartiet. Det finns idag bara ett enda större parti som är för en annan politik, nämligen Vänsterpartiet.

Offensiv

Ett uppenbart misslyckande

Per Olsson

Offensiv 17/6 2020

Enligt statsminister Stefan Löfven i SVT:s Agenda den 14 juni är den svenska coronastrategin inte ett misslyckande. Men att regering och myndigheter inte har lyckats uppnå strategins mål – att skydda de sköra och äldre – är som Offensiv tidigare har skrivit ett uppenbart misslyckande.

Den svenska coronastrategin är ett stort misslyckande, vilket bland annat har sin grund i årtionden av nedmonterad och sönderprivatiserad välfärd (Foto: European Council / Flickr CC).

Att statsministern dessutom hävdade att den ”strukturella bristen i äldreomsorgen inte har med strategin att göra” är en ännu mer beklämmande undanflykt än den tidigare; att regeringen och Folkhälsomyndigheten inte var medveten om bristerna i äldreomsorgen när strategin utformades.

”Det börjar bli allt tydligare att det här landet inte har varit byggt för att klara en kris: Beredskapslagren som inte fanns, virrigheten mellan stat och regioner, om äldreomsorgen som aldrig fick skyddsutrustning samt marknadsstyrningen som fyller hemtjänsten med osäkra arbeten och om sjukvård som går på knäna, samtidigt som privata läkarmottagningar fortfarande erbjuder rika kunder bröstförstoringar – mitt i pandemin”, som Aftonbladet skrev i en ledarkommentar den 15 juni. Men angav inte skälet till detta: Det borgerliga systemskiftet och dess omfördelning från välfärd och arbetarhushållen till börsbolag och rika.

Coronakrisen har blottlagt marknadspolitikens misslyckande, särskilt inom äldreomsorgen, samt behovet av en snabb utbyggnad av vård och omsorg i offentlig regi utan vinstsyfte. För att hejda krisen behövs massiva offentliga satsningar på samhällets alla områden, vilket bara kan bli möjligt med en politik som låter de superrika, storföretag och banker betala för den upprustning som brådskar. Det är en politik som är rakt motsatt januariavtalets och regeringens strävan att blidka ”näringslivet” och nå uppgörelser med högeroppositionen. Världsekonomin står inför ett BNP-fall på 5,2 procent i år och världshandeln kan minska med uppemot 30 procent, något som riskerar att slå särskilt hårt mot den svenska ekonomin som är betydligt mer exportberoende än många andra länders ekonomier. Den ljusning som regering, bankekonomer och Riksbankchefen nu säger sig skönja kan därför bli kortvarig.

”**Krisen på arbetsmarknaden** blir långvarig. Vår bedömning för år 2020 och 2021 visar på en fortsatt dramatisk ökning av arbetslösheten. Antalet inskrivna arbetslösa bedöms överstiga 600 000 i början av nästa år. Långtidsarbetslösheten väntas i sin tur öka till historiskt höga nivåer”, larmade Arbetsförmedlingen i tisdags.

Det ”gamla normala” kommer aldrig tillbaka.

Regeringens och Riksbankens finans- och penningpolitiska åtgärder har dock gett börskurserna en väldig stimulans. Mitt i denna djupa kris har ”återhämtningen varit anmärkningsvärd på Stockholmsbörsen. Coronapandemins effekter bidrog till historiska börsras i februari och första halvan av mars. Men redan den 23 mars vändes minus till plus” (SvD Näringsliv den 9 juni).

Att finanskranarna har skruvats av har gett kapitalisterna en ännu större tillgång på billiga pengar som nu placeras i ”en överköpt börs, som för stunden drivs av extrem girighet”, tvingas till och med Swedbanks aktieanalytiker att erkänna. Denna girighet är en rakt igenom parasitär jakt på snabba cash.

Börsfesten är en provokation som klär av kapitalismen.

Orsaken till varför coronapandemin utlöste en så djup global kris är kapitalismens upp-trissade och allt mer kortsiktiga vinstjakt samt det påföljande globala racet mot botten vad gäller löner, arbetsvillkor och miljöföreskrifter. I sin iver att skydda kapitalismen blev regeringarnas första respons, med början i diktaturens Kina, att mörklägga och negligera faran.

När detta inte längre var möjligt tvingades regeringarna, den svenska var inget undantag, att vidta åtgärder och utforma smittskyddsstrategier. Men då hade smittan redan fått fäste och varje åtgärd som strategierna innehöll underminerades av kapitalismens vinstintresse samt de brister och kaos som den nyliberala politiken har orsakat samhället.

Den nödvändiga omställning på samhällets alla områden som krisen har gjort akut kan endast bli möjlig genom en organisering och kamp för att avskaffa kapitalismen och forma ett socialistiskt samhälle där rikedomar och resurser är kollektivt ägda och gemensamt förvaltade för att möjliggöra en hållbar produktion och konsumtion.

Medborgarkommission vill granska coronakrisen underifrån

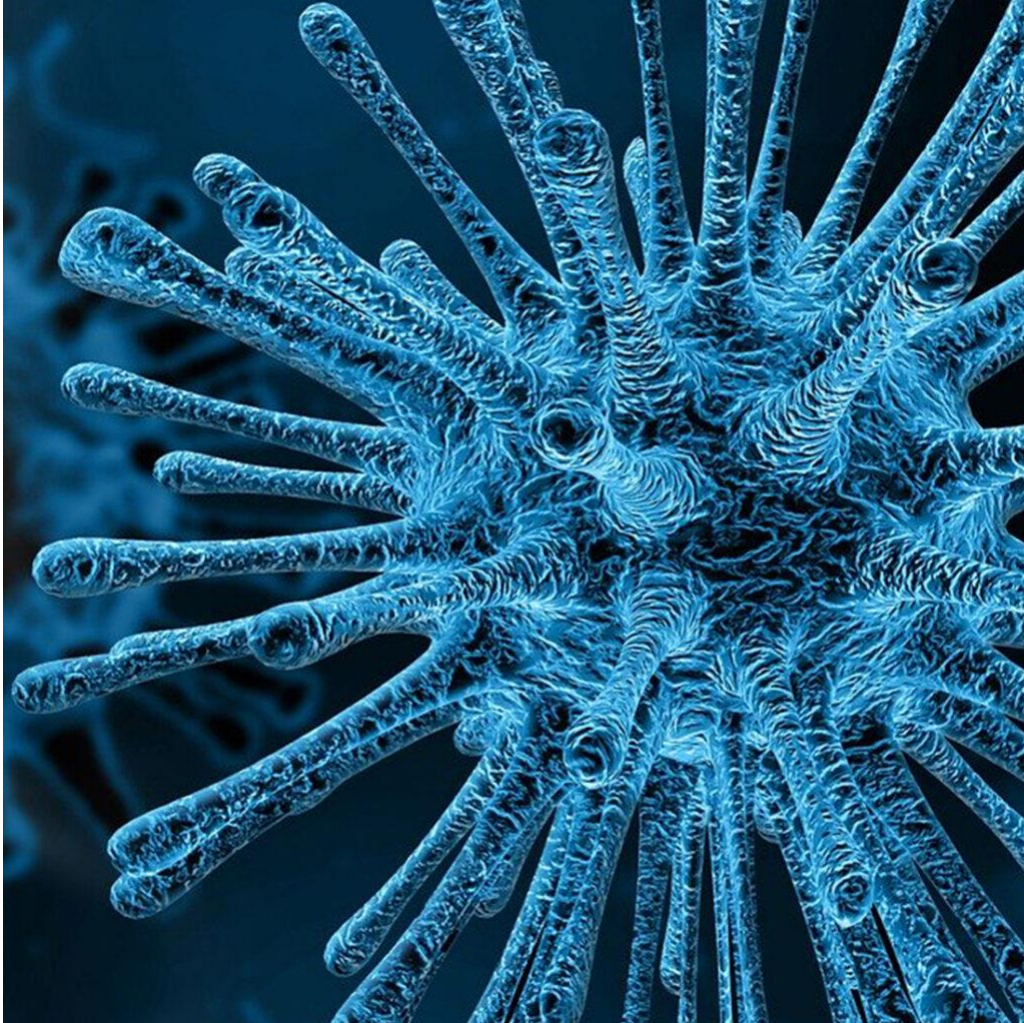
Louise Strömbäck

Offensiv 18/6 2020

Vårt syfte är att vi ska lära oss något för framtiden så att samhället blir tryggare, mer jämlikt och bättre rustat för kriser. Coronapandemin har visat att det finns pengar när det krävs. Men frågan är vem som ska betala, och på vilket sätt resurserna ska tas tillvara”, heter det i ett

upprop som har undertecknats av 48 aktivister och debattörer som publicerats på Aftonbladet Debatt och medborgarkommission.se.

Kommissionen tänker sig att knyta oberoende forskare och experter till arbetet, men målsättningen är att det ska bli en medborgarnas eller folkrörelsernas coronakommission. Tanken är enligt uppropet att denna ”i första hand ska bygga på uppgifter, vittnesmål och kunskaper från dem som idag står vid krisfronten: personal, patienter, brukare och deras respektive organisationer”.

“Coronapandemin har visat att det finns pengar när det krävs. Men frågan är vem som ska betala, och på vilket sätt resurserna ska tas tillvara”, skriver uppropet (Foto: Prachatai / Flickr CC).

Enligt Eva Nikell, en av initiativtagarna, är inte avsikten att diskutera smittskyddsstrategin. Det handlar mer om att på allvar undersöka hur sjukvården, äldreomsorgen och andra delar av välfärden har visat sig vara rustad med hjälp av både yrkesfolk som kan vissa områden och forskare.

– Det är de grundläggande strukturerna och de brister i denna som pandemin har synliggjort som vi vill åt. Vi vill arbeta långsiktigt och inte snabbt sätta ihop ett manifest, men samtidigt under tiden använda hemsidan till att spegla och granska exempel på tokiga saker, säger hon till Offensiv.

Exakt hur kommissionen ska arbeta återstår att se, men försök görs nu för att hitta folk till arbetsgrupper som kan belysa hur följderna av coronakrisen har påverkats av:

- nedskärningar i kommuner och regioner,
- en uppsplittrad vård utan samordning mellan regionerna,
- en vinstdriven marknadsanpassning av olika slag i välfärden, köp- och säljsystem och olika styrsystem som hämtats från den privata sektorn, som har påverkat verksamheternas innehåll likaväl som beredskapslager av läkemedel och utrustning,
- inhyrning från bemanningsföretag, visstidsanställningar och timvikariat istället för tillräckligt med fast anställd personal,
- arbetsmiljöproblem, brist på utbildning och fackliga rättigheter för stora delar av personalen i omsorgen,
- osäkra anställningsförhållanden och låga löner som tvingar människor att arbeta när de är sjuka och ställer en stor grupp människor utanför trygghetssystemen,
- brist på social bostadspolitik som leder till hemlöshet och skapandet av nya utsatta grupper som inte kan skyddas mot smitta,
- en migrationspolitik som leder till skapandet av ett skyddslöst skuggsamhälle,
- klimatkrisen som ökar risken för okontrollerad spridning av virusmittor.

Det är som uppropet säger dags att börja antråda vägen mot ett värdigt samhälle där vi aldrig mer ska behöva läsa rubriker som ”Skydda våra äldre – sluta leka affär med äldreården”.

Utbrottet i Gällivare: Vägledning till vad som måste göras

Jonas Brännberg

Offensiv 24/6 2020

Medan antalet intensivvårdade och nya döda sakta sjunker i landet har ett nytt utbrott skett i Gällivare. Utbrottet har direkt tagit sig uttryck i fler smittade och döda på äldreboenden, och att region Norrbotten återigen har fått gå upp i stabsläge och återöppna en covid-19-avdelning på Sunderby sjukhus. Även Kalix ser en ökad smittspridning.

Enligt flera källor, inklusive det regionala smittskyddet, är källan till utbrottet gruvbolaget LKAB, och utbrottet är kopplat till det reparationsstopp som skedde i maj, då reparatörer från många olika städer och länder reste in för att göra olika reparationsjobb. Om smittan har spritts på fritiden och/eller skett på arbetsplatsen, och LKAB därmed inte sett till att arbetsplatsen är säker, är oklart.

Effekterna är i alla fall att akutmottagningen på Gällivare sjukhus har pressats hårt med nya patienter, och att covid-19-IVA i Piteå har ökat från två till åtta patienter.

– Personal gråter på jobbet och när de kommer hem, säger Camilla Eriksson Sundberg, ordförande för Vårdförbundet i Norrbotten, som berättar att även personal insjuknat, till SVT Nyheter den 21 juni.

Hur svårt det är att skydda de äldre när det finns omfattande samhällssmitta visas av att smittan återigen har tagit sig in på äldreboenden med fler döda som följd, och höga sjuk-skrivningstal. Underfinansierad äldreomsorg med många vikarier, låga löner, många olika personal hos de äldre och stress gör situationen ännu värre.

Till skillnad mot tidigare finns det nu en aggressivare strategi från myndigheterna. Alla med symptom uppmanas att omedelbart testa sig och isolera sig om smitta bekräftas, och alla som kan uppmanas att arbeta hemifrån och över huvud taget stanna hemma så mycket som möjligt.

Region Norrbotten har nu överlägset flest utförda coronatest per invånare i landet och ökar resurserna till smittspårning. Gällivare kommun har också stängt alla öppna verksamheter såsom bibliotek och sporthallar.

Även länstrafikens bussar stannar numera inte inne i Gällivare, utan bara utanför stan.

Samtidigt lättas de nationella riktlinjerna upp. Många har reagerat på förra veckans besked att även bekräftat covid-19-sjuka kan gå tillbaka till jobbet efter sju dagar om de bara har milda symptom och ”tydligt känner sig bättre”.

En del andra länder har visserligen liknande rekommendationer, men har å andra sidan fler rekommendationer. Till exempel har Storbritannien förutom sjukdagarsregeln även krav på att de som bor med en covid-19-sjuk ska isolera sig i 14 dagar.

Fortfarande finns det ingen försiktighetsprincip hos regeringen och Folkhälsomyndigheten, som utan att säga det öppet prioriterar att inte påverka ekonomin för mycket, istället för att ta det säkra före det osäkra för att kunna trycka ned smittan.

Utbrottet i Gällivare är ett i raden av exempel på att nya utbrott hela tiden hotar så länge inget vaccin har utvecklats. Det har sannolikt att göra med att virusets smittsamhet har överskattats och att det är få som har utvecklat antikroppar (även om det fortfarande är möjligt att fler kan ha smittats och skyddats från infektion på annat sätt).

När region Norrbotten gjorde en testning av 500 slumpmässigt utvalda norrbottningar var det bara strax under 2 procent som hade antikroppar, långt under vad man trodde och hoppades. Alla med antikroppar hade haft covid-19-symptom.

Utbrotten på ett tyskt köttföretag, en matmarknad i Peking, bland nattklubbar i Sydkoreas huvudstad Seoul och på skolor i Israel visar att nya utbrott tenderar att ske i kluster, vilket visar hur viktigt det är att tidigt upptäcka smittan genom omfattande testning, och med smittspårning och isolering av smittade och deras anhöriga snabbt får den under kontroll. Tillsammans med social distansering och bra hygienrutiner kan nya vågor av smitta och därmed dödsfall undvikas.

Proletären

Oförskämt att hålla vårdpersonal på sträckbänken

Marit Kalleson

Proletären 15/6 2020

Att politiker ångrar och erkänner ansvar för ödesdigra beslut är ovanligt. Nu är det dags att kompensera vårdpersonalen för alla försämringar och besparingar.

En märklig nyhet som dykt upp på senare tid i media handlar om att politiker inte insåg att de skrotade pandemilagren när de röstade igenom en ny pandemiplan. ”Flera av de politiker som godkände nya pandemiplaner, där lagerhållningen ströks, säger idag att de inte insåg vad de klubbade igenom”, skriver Sveriges Radio, SR.

En av dem, Dag Larsson uttalar sig. Han var socialdemokratisk oppositionsledare 2011 då Stockholms landsting klubbade igenom en ny pandemiplan där lagerhållning hade strukits ur planen. Larsson menar att han då varken var medveten om, eller uppmärksammades på, att beredskapslagren inte längre fanns med i någon plan. På SR:s fråga om han känner ett ansvar för att det gick som det gick med lagren, svara han: ”Absolut”.

Ånger och ansvar för ödesdigra beslut är annars extremt ovanligt att höra från politiker och tjänstemän. Desto vanligare är att de inte minns, skyller på varandra eller inte vill bli intervjuade. Och så går tiden och uppmärksamheten tynar bort och allt faller i behaglig glömska.

Om inte rösterna och de samlade krafterna finns där och påminner, pekar ut och ställer till svars. När det blivit känt för vanligt folk, vill säga. För det flesta politiska beslut är inte avsedda att i tydlig form bli kända för allmänheten. För tänk vilka krafter det skulle kunna sätta i rörelse, om politiker och ansvariga tjänstemän fick stå till svars för sina handlingar.

Det börjar bli många nu, de som sett sina gamla dö en onödig och förtidig död och där de anhöriga inte kunnat vara hos de sina den sista tiden, bland annat för att skyddsutrustning saknats. Deras röster borde leda till att fler politiker erkänner ansvar för situationen.

Undersköterskor i äldreomsorgen, vårdpersonal på sjukhus och andra arbetare som har ett absolut behov av skyddsutrustning, skulle kunna utpeka ansvar för situationen som stressar sönder dem i oro över smittorisken och de etiska problem de ställs inför på grund av otillräcklig skyddsutrustning.

Nu får de istället ytterligare en oro att lägga till sin redan överfyllda kvot, den att inte veta om de får sin semester i sommar.

Undersköterskeupproret och protesterna från natt-uskor på äldreboenden de senaste åren har varit mycket tydliga med att nya scheman och andra försämringar och besparingar inkräktar på den livsviktiga tiden för återhämtning. I detta har de forskningen med sig. Att få tillräcklig tid för återhämtning är nödvändigt.

Därför är det oförskämt att hålla vårdpersonal på sträckbänken vad gäller att ge dem besked om önskad semester. Att försöka kompensera det med otillräcklig, orättvis eller rentav utebliven kompensation är inte försvarbart.

Revolution

Pandemi, profit och läkemedelsindustri: hur kapitalismen drabbar folkhälsan

Joe Attard

Revolution 16/6 2020

En katastrofal kombination av privata vinster, vårdslös produktion, miljöförstöring och brist på investeringar i medicinsk forskning, har både gjort globala pandemier mer vanliga och underminerat vår förmåga att hantera dem. Kapitalismen har inte bara gett upphov till denna osynliga och dödliga fiende – den är det största hindret i kampen mot den.

Under de senaste tjugo åren har vi haft ett antal globala virus som krävt tusentals liv: Sars-CoV-1, Mers, Zika, Ebola och andra. SARS är en del av coronavirusfamiljen.

Jason Schwarz, professor vid Yale School of Public Health, sa i mars till tidningen Atlantic: ”Hade vi inte lagt forskningen om SARS-vaccin åt sidan [2004], skulle vi haft mycket mer grundforskning som vi hade kunnat anpassa till detta nya och nära besläktade virus”.

Men utveckling av vaccin är en svår, kostsam och tidskrävande process, utan garanterad avkastning. Därför använder läkemedelsföretag hellre sina resurser för att samla patent på mediciner som utvecklats med offentliga medel, skapa nya versioner av befintliga mediciner till uppblåsta priser, och pumpa ut så kallade livsstilsläkemedel som viagra.

Vid millennieskiftet blev läkemedelsindustrin den snabbast växande och mest vinstgivande lagliga industrin i världen, med 1200 miljarder dollar i vinst bara under 2018. Med så mycket lättförtjänta pengar som flödar in har privata läkemedelsbolag föga intresse av att utveckla nya vaccin på egen hand – särskilt för pågående epidemier, där marknaden försvinner när krisen är över.

Motsättningar och kris

Världens ledare hukar bakom sina gränser och vägrar dela med sig av nödvändiga resurser för att bekämpa pandemin. Den serbiska presidenten fördömde nyligen europeisk solidaritet som en ”saga” och syftade på EU-lagarna som förhindrar läkare och viktig läkemedelsutrustning från att nå länder utanför Schengen. Han meddelade sedan att Serbiens gränser stängs för ”utlänningar”.

Sanningen är att även solidariteten mellan Schengenländerna har brutit samman. Tyskland inledde krisen med att förbjuda export av absolut nödvändiga munskydd till länder som Italien. 21 av de 26 Schengen-länderna har nu stängt sina gränser, vilket utgör ett existentiellt hot mot EU.

Det pågår det en kapplöpning mellan länder för att utveckla ett vaccin, och flera stater tävlar om att säkra ensamrätt. Först ut var USA:s president Donald Trump, som erbjöd det tyska biofarmaceutiska företaget CureVac ”stora summor pengar” för exklusiva rättigheter till ett vaccin mot covid-19 samt antivirala läkemedel. Den tyska regeringen har mött detta med ett motbud. Detta skulle kunna utlösa ett budgivningskrig, där miljoner människor och den offentliga sjukvården skulle tvingas köpa vaccin för priser som sätts av vinnaren.

Jämför detta med Kubas produktion och distribuering av Interferon alfa 2b, utvecklat 1986 av den statligt ägda BioCubaFarma i samarbete med Kina. Denna medicin, som kan hjälpa mot några av coronavirusets symptom, har redan testats med positiva resultat på 1 500 coronapatienter i Kina. Kuba har skickat stora mängder Interferon till hårt drabbade länder som Italien. Kubanska läkarteam har också skickats till dussintals länder för att hjälpa till att bekämpa utbrottet.

Foto: Gerd Altmann / Pixabay

Att en liten karibisk ö kan skicka medicinska resurser gratis till de som behöver det och producera en effektiv behandling mot en sjukdom som står emot de mäktigaste kapitalistiska ländernas bästa försök att bekämpa det, är ett tydligt exempel på den planerade ekonomins

överlägsenhet. Medan vinstdrivna läkemedelsföretag har upphört att forska på komplexa sjukdomar som Alzheimers på grund av bristande avkastning, har Kubas statliga medicinska forskning åstadkommit spännande genombrott i kampen mot Alzheimers och HIV. Givetvis kommer USA:s handelsembargo mot Kuba att vara ett hinder för att dessa potentiellt livräddande behandlingar ska nå de som behöver dem, och det kommer att få kännbara konsekvenser för den handelspartner till USA:s som tar emot dem.

De fattigaste lider mest

Mindre än 10 procent av offentliga medel till forskning om global hälsa läggs på sjukdomar som drabbar de fattigaste 90 procenten av befolkningen i världen. Dödliga sjukdomar som HIV/AIDS och tuberkulos frodas i fattiga länder. Försummade tropiska sjukdomar dödar 500 000 människor i utvecklingsländer varje år. Och om privata läkemedelsföretag ser få ekonomiska incitament i att utveckla mediciner för utvecklade kapitalistiska länder, ser de inga alls i de fattigaste länderna. Dr. Harvey Bale Jr., ordförande för International Federation of Pharmaceutical Manufacturers, har betonat att det inte finns "någon marknad att tala om i den fattiga världen".

Exempelvis sekvenserades tuberkulos genom i slutet av 1990-talet. Tuberkulos orsakar enormt lidande i de fattigaste delarna av världen. Trots att WHO organiserade ett toppmöte 1998 för att få stöd av ledande läkemedelsföretag att utveckla ett vaccin och behandlingar, var inga av dessa företag villiga att förbinda sig till något projekt som kanske skulle ge mindre än 350 miljoner dollar per år, under fem års tid. Den privata läkemedelsbranschen vägrade att ge några resurser för att lindra lidandet i de fattigaste länderna, ifall de inte lyckades trola fram pengar de inte hade.

Samtidigt har många privata bolag övergett produktionen av existerande viktiga mediciner för utvecklingsländer, inklusive fem behandlingar för afrikansk sömnsjuka, AmBisome mot parasitsjukdomen leishmaniasis och till och med poliovaccinet.

Internationella organ som WHO och G8 har försökt förmå den privata sektorn att investera i den fattiga världen genom subventioner som Advanced Market Commitments (AMC). Enligt AMC ska de avancerade kapitalistiska länder stå för en del av kostnaderna för att få vaccin till ett rimligt pris dit de behövs. Utöver detta erbjuder den amerikanska livsmedels- och läkemedelsmyndigheten (FDA) kuponger som kan bytas mot påskyndade utvärderingar av framtida produkter till företag som utvecklar effektiva mediciner mot eftersatta sjukdomar. Men alla dessa incitament har misslyckats, antingen för att de inte ger tillräcklig belöning, eller för att läkemedelsföretag har hittat sätt att utnyttja systemet för att berika sig själva ännu mer. Till exempel har Novartis ökat sina vinster med 321 miljoner dollar bara genom att använda sig av tidigare nämnda kupong för anti-malariamedicinen Coartem och registrerat sin produkt hos FDA, trots att medicinen redan används i stor omfattning i andra länder.

Det enda värdet som den privata läkemedelsbranschen ser i utvecklingsländer är som ett testlab som man kan förlägga sina kliniska prövningar till, eftersom detta utgör den allra största kostnaden vid utveckling av mediciner. Denna kostnad kan minskas markant genom att utnyttja testpersoner i länder som Indien, där kliniska prövningar har blivit en blomstrande marknad. Dessutom kan dessa bolag ofta undvika besvärliga hinder såsom etiska normer och informerat samtycke genom att flytta dessa verksamheter till länder där regleringarna är mindre hårda, och på så sätt göra desperata människor till sina labbråttor.

Vissa fattigare länder har försökt kompensera för stigande priser på mediciner genom att investera i egen läkemedelstillverkning och distributionskanaler, vilket orsakat ännu högre utlandsskulder. Men dessa försök har grusats av Pharmaceutical Manufacturers' Association (industrins främsta arbetsgivarorganisation), som anser att detta representerar "en kränkning

av deras rättigheter på den fria marknaden”. Mellan 2008 och 2018 har Intergovernmental Working Group on Public Health, Innovation and Intellectual Property Rights (IGWG) försökt att bemöta utvecklingsländers krav på ett globalt system för forskning och utveckling som bättre återspeglar deras behov. Men dess rekommendationer har blivit totalt ignorerade både av imperialistiska länder och den privata läkemedelsbranschen. För dem är mänskliga liv är småpengar.

Världsbanken har sedan 1970-talet utövat ”påtryckningar” på fattiga länder att spendera mer på förebyggande åtgärder och sjukvård, men detta undergrävs av att de samtidigt måste betala tillbaka offentliga summor på lån till bland annat IMF. Imperialismen har fört dessa länder till ruinens brant, inte bara genom kolonialism, exploatering och krig, men också genom sjukdomar. Nu är de praktiskt taget försvarslösa mot kriser som coronapandemin.

Vinstdrivna läkemedelsföretag har upphört att forska på komplexa sjukdomar på grund av bristande avkastning. Foto: Health.Mil

Miljöförstörelse och intensivt jordbruk leder till sjukdomar

Ännu vet man inte säkert hur covid-19:s uppstod, men man tror att det skedde genom en överföring från djur till människa i den kinesiska provinsen Hubeis huvudstad Wuhan i slutet av förra året. Därefter tros det ha spridits genom inrikes- och utrikesresor under det kinesiska nyåret. Även SARS-utbrottet 2003 var ett resultat av en spridning av ett muterat coronavirus på en marknad med levande djur i Guangdongprovinsen. Varken Corona eller SARS-utbrotten är ”naturliga” händelser, utan snarare en oundviklig konsekvens av en girig kapitalistisk produktion, som skapar grogrund för potentiellt dödliga sjukdomar att föröka sig bland djurpopulationer för att sedan sprida sig till människor.

Sedan 1940 har hundratals mikrobiella patogener dykt upp på helt nya områden, däribland HIV och Ebola i Afrika och Zika i Amerika. Mer än två tredjedelar av dessa sjukdomar har sitt ursprung i natur- och djurliv, inte hos tamdjur. Skogsskövling, urbanisering, vägbygge och gruvindustri förstör vilda djurs habitat och resulterar i att de i större utsträckning kommer i kontakt med människors boplatser. Detta leder i sin tur till en ökad risk för att mikrober, som är ofarliga i djurs kroppar, sprider sig till människor.

Exempelvis var ursprunget till Ebolautbrottet 2017 en typ av fladdermöss som hade tvingats bosätta sig i träd nära bondgårdar och trädgårdar på grund av skogsskövling. De blir bärare av virus som överförs från djur till människa genom regelbunden kontakt. Deras patogener

överförs via bett, avföring eller genom att djuren säljs som mat på inofficiella ”wet markets” (marknader där levande djur slaktas vid försäljning), där djurarter, som i det vilda aldrig stött på varandra, buras in bredvid varandra. Dessa marknader är en viktig källa till mat för fattiga människor i Asien och Afrika, men de är också enligt Gillespie ”perfekta omständigheter för onaturlig korsning av arter och överföring av patogener”. Detta är precis vad som resulterade i det muterade coronaviruset som orsakade SARS-epidemin, och eventuellt också covid-19.

Industriellt jordbruk, där hundratusentals individer trängs på små utrymmen, är också en perfekt miljö för mikrober att bli dödliga patogener. Fågelinfluensan hade till exempel sitt ursprung bland vilda fåglar. Men när influensan når den industriella kycklingproduktionen, sprider det sig fort bland populationen, muterar och blir farligare. Svininfluensan föddes i sin tur ur monokulturella gårdar med grisar. Matproduktionen har, i både USA och Europa, gett upphov till influensorna H5N2 och H5Nx.

I Kina har återinförandet av kapitalismen skapat en epidemiologisk krutdurk. Under 1980- och 1990-talet moderniserade och befäste man jordbruket i provinser som Guangdong, där det första H5N1-fallet dokumenterades 1997. Utländska företag bjöds in för att etablera sig i Guangdong. Detta ledde till en explosionsartad tillväxt av antalet ankor och kycklingar som producerades årligen. Amerikanska intensiva jordbruksmetoder (med en ännu slappare reglering) upprättades för att tillfredsställa efterfrågan och maximera vinster. Detta konkurrerade ut fattigböndernas jordbruk, vilket ledde till en enorm arbetsmigration i dessa provinser. Detta ledde till att gigantiska monokulturer av kycklingar levde i nära kontakt med tätbefolkade områden. Hubei, den provins med Kinas sjätte största kycklingproduktion, har en befolkning på 58,5 miljoner och var alltid, oavsett covid-19:s ursprung, en tickande bomb när det gäller spridning av sjukdomar.

Ännu ett hot som utgörs av denna typ av intensivt jordbruk är att det är en grogrund för antibiotikaresistenta mikrober. Kort efter att upptäckten av antibiotika revolutionerade medicinsk forskning upptäckte man att dyrare boskapsdjur levde längre om man injicerade dem med antibiotika. Men när man injicerar boskapsdjur med antibiotika leder det till en dubbelt så stor risk för att bakteriepopulationer växer och blir resistent, vilket förvärrar de existerande problemen för folkhälsan.

Men ingen av dessa problem är inneboende i effektiv matproduktion. Det finns ingen anledning till att monokulturer av djur, fullproppade med antibiotika, ska behöva trängas i avskyrvärda fabriker och på så sätt skapa grogrund för sjukdomar. Under en rationell planerad ekonomi skulle alla dessa processer göras så effektiva, humana och säkra som möjligt, eftersom produktionen inte längre skulle gå ut på att stilla kapitalisternas hunger efter profit.

”Utbrott är oundvikliga men pandemier är valfria”

Utöver utbrott av nya patogener står vi inför andra hot, bland dem antibiotikaresistenta versioner av mikrober som streptokocker och stafylokocker, som kultiverats på sjukhus i avancerade kapitalistiska länder på grund av en överanvändning av antibiotika under efterkrigstiden. Sjukdomar från 1800 och 1900-talet, som tuberkulos, sprids åter igen i fattiga områden som Harlem i New York City – och utvecklar antibiotikaresistens.

Urbaniseringen har lett till att den stora majoriteten av världens åtta miljarder människor bor tätt i stora städer där sjukdomar kan spridas som en löpeld. Att transportereringen av människor och varor världen över dramatiskt ökat (vilket möjliggjorts av moderna transportmedel och förvärrats av krig och klimatförändringar) gör att sjukdomar enkelt kan spridas till världens alla hörn. Det tog bara några dagar innan covid-19 hade spridit sig från ena änden av världen till den andra.

Men kapitalismen har inte bara gjort nya utbrott mer sannolika, utan har också monterat ned folkhälsan till den grad att den är oförmögen att hantera dem.

Epidemiologen Larry Brilliant, som ledde kampen mot smittkoppor, påpekade att ”utbrott är oundvikliga, men pandemier är valfria”. Inget av detta behöver hända. Under en planerad ekonomi skulle all mänsklighetens kreativitet användas för att skapa vaccin mot de allra dödligaste sjukdomarna. Massimmunitetsprogram hade implementerats utan kostnad i varje land på jorden. Vi hade kunnat utrota sjukdomar som Ebola precis som vi gjorde med smittkoppor.

Klimatkrisen och de intensiva jordbruksmetoder som skapar grogrund för patogener, skulle ersättas av en produktion som planeras i harmoni med naturen och prioriterar människors och djurs välmående över vinster. Alla nya utbrott av sjukdomar skulle mötas av enade globala insatser som hindrar dem från att nå pandeminivå. All forskning och alla resurser för att behandla smittade skulle delas och användas baserat på behov. Istället för att betala ockerpriser till privata läkemedelsföretag skulle deras kolossala verksamheter exproprieras och drivas demokratiskt för att producera de vaccin och antigener som behövs.

Istället för att slösa miljontals statliga kronor för att få tillgång till vårdplatser skulle dessa begäras utan betalning. Test- och karantänanläggningar skulle upprättas för att hantera krisen. Vi hade inte sett den fientliga jakten mellan kapitalistiska länder för att roffa åt sig alla resurser – och deras strävan att se till att företagen fortsätter vara lönsamma på bekostnad av folkhälsan. Istället hade en federation av socialistiska länder trätt fram i samlad, enad trupp mot epidemier. Icke-samhällsnödvändig produktion skulle stoppas, utan att påverka lönerna, och åtgärder för social distansering skulle införas vid behov. Med en planerad ekonomi skulle man se till att hyllorna i matvarubutikerna var fulla och att de distribuerades så att ingen skulle känna ett behov av att bunkra.

Medan kapitalisternas förespråkare och politiker rycker på axlarna och informerar oss om att ”nära och kära kommer att dö”, skulle ett socialistiskt samhälle beväpna oss med de vapen vi behöver för att bekämpa sjukdomar.

De kapitalistiska regeringarnas grymma och otillräckliga svar på covid-19 pandemin – och den oundvikliga sociala nöden den kommer leda till – kommer samtidigt att leda till ett enormt språng i massornas medvetande. I länder som Italien, Spanien, Portugal, Frankrike, USA, Kanada och många andra har vi redan sett spontana strejker mot chefernas försök att tvinga arbetarna att välja mellan att riskera att smittas på sina arbetsplatser eller förlora sin inkomst. Detta är bara början. Vi är på väg in i en ny dramatisk epok av kamp mot ett dödssjukt system.

Original: [Pandemics, profiteering and big pharma: how capitalism plagues public health](#)

Översättning: Linn Lundquist och Sally Söderberg